

Afdeling 3: Aangaande de kennis van God

Hoofdstuk 1

Van de Goddelijke natuur

V: Wat verstaat u onder de term God?

A: De hoogste Heer van alle dingen.

V: En wie duidt u aan als hoogste?

A: Hem die in zijn eigen recht heerschappij heeft over alle dingen, en van geen enkel ander wezen afhankelijk is waar het de uitoefening van zijn bestuur betreft.

V: Wat houdt deze heerschappij in?

A: Een rechtvaardig en allerhoogst gezag om te beschikken wat Hij ook maar verkiest (en Hij kan niet verkiezen wat in zichzelf kwaad en onrechtvaardig is), ten aanzien van ons en van alle andere dingen, en ook ten aanzien van die zaken die geen enkel ander gezag kan bereiken; zoals onze gedachten, hoewel die verstopt zijn in de diepst verborgen plaatsen van ons hart; - waarvoor Hij naar welgevallen wetten kan uitvaardigen, en beloningen en bestraffingen kan vaststellen.

V: Verklaar mij waarin de kennis van God bestaat?

A: In bekendheid met Zijn NATUUR en WIL.

V: Welke zaken betreffende Zijn NATUUR moeten worden gekend?

A: Die zijn tweeërlei: de ene soort omvat die dingen die beslist moeten worden gekend voor het behoud; en de andere soort die waarvan de kennis uitermate dienstig is tot ons behoud.

V: Wat zijn de dingen betreffende de natuur van God, waarvan de kennis noodzakelijk is voor het behoud?

A: Die zijn de volgende: ten eerste, dat God bestaat; ten tweede, dat Hij slechts één is; ten derde, dat Hij eeuwig is; en ten vierde, dat Hij volmaakt rechtvaardig, wijs, en machtig is.

V: Wat betekent het om te weten dat GOD BESTAAT?

A: Dat betekent: te weten, en er vast van overtuigd te zijn, dat er werkelijk een Wezen bestaat dat de opperste heerschappij heeft over alle dingen.

V: Wat betekent het om te weten dat God slechts ÉÉN is?

A: Dat kunt u gemakkelijk inzien – aangezien er niet meer wezens kunnen zijn dan Een die de opperste heerschappij heeft over alle dingen.

V: Maar onderwijzen de Schriften niet dat er “vele goden” zijn?

A: Hoewel zij dit inderdaad verzekeren, toch is het niet in de zin waarin zij proclameren en verklaren dat er slechts één God is – namelijk, Hij die de opperste heerschappij heeft, van geen enkel ander wezen is afgeleid, en dientengevolge niet is onderworpen aan enige beperkingen. Maar met goden bedoelen zij aan te duiden hen die de goddelijkheid waarover zij beschikten van die ene God hadden ontvangen, en van wie, als hun Hoofd, zij afhankelijk waren; aldus in de volgende passages: Psalm 82:1 en 6: “God staat in de vergadering der goden, Hij houdt gericht te midden der goden”. “Wel heb Ik gezegd: Gij zijt goden, ja, allen zonen des Allerhoogsten”. Johannes 10:34-35 “Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: U bent goden? Als de wet hén goden noemde tot wie het woord van God kwam, etc.” Want niets verbiedt dat de ene God iets meedeelt, en iets kan hebben meegedeeld van Zijn heerschappij en gezag aan anderen, ondanks dat de Schriften verzekeren dat Hij de “zalige en alleen machtige Heere” is (1 Timotheüs 6:15).

V: Maar waarom spreken de Schriften aldus?

A: Omdat alleen Hij heerschappij heeft uit zichzelf, en het Hoofd is van alle dingen; terwijl alle andere wezens van Hem afhankelijk zijn, en hun afgeleide heerschappij slechts uitoefenen door Zijn goedgunstigheid; om welke reden er ook gezegd wordt dat Hij de “alleen wijze God” is, “die alleen onsterfelijkheid heeft”, en dat “er niemand goed is behalve Hij” (Romeinen 16:27, Judas:25, 1 Timotheüs 6:16, Mattheüs 19:17).

V: Wat betekent het om te weten dat God eeuwig is?

A: Dat Hij is zonder begin of einde; dat Hij er altijd is geweest, en er altijd zal zijn; in die zin dat Hij niet anders kan dan zijn en voor altijd bestaan. Vandaar dat Hij in de Schriften wordt aangeduid als ONVERDERFELIJK en ONSTERFELIJK.

V: Wat betekent het om te weten dat God volmaakt rechtvaardig is?

A: Dat Hij in al Zijn maatregelen rechtheid najaagt; dat Hij het verstmogelijk verwijderd is van elke slechtheid, en daarom van iedere vorm van onrechtvaardigheid. Waarheid en trouw zijn ook eigenschappen van Zijn rechtvaardigheid.

V: Wat betekent het om te weten dat God volmaakt wijs is?

A: Dat Hij niet alleen in algemene zin alle dingen weet, maar ook diep vertrouwd is met elke detail, zelfs het meest geheime; dat Hij eveneens begrijpt hoe Hij zijn raadsbesluiten, procedures en werken op de meest geschikte manier moet ordenen, en moet toepassen om Zijn voornemen te bereiken.

V: Wat betekent het om te weten dat God almachtig is?

A: Dat Hij in staat is om te volbrengen wat Hij kan wensen.

V: Is God dan alleen maar in staat om te volbrengen wat Hij wenst?

A: Ik zeg niet wat Hij wenst, maar wat Hij KAN wensen, dat is, wat Hij kan willen. Want de macht van God strekt zich uit tot wat dan ook, of dat niet inhoudt wat een tegenspraak wordt genoemd.

V: Waarom is de kennis van dit alles noodzakelijk voor het behoud?

A: Omdat wij zonder er mee bekend te zijn niet in staat zijn om de weg van het behoud te gaan, of daarin te volharden tot het einde. Vooral aan de hand van deze overweging kan de noodzakelijkheid van deze kennis worden beoordeeld.

V: Toon mij hoe dit blijkt met betrekking tot elk van hen afzonderlijk?

A: Met betrekking tot de eerste: Wie ziet niet in dat het noodzakelijk is om in het bestaan van God te geloven om te kunnen worden behouden? Want tenzij wij dit doen, kunnen we niet geloven dat er een weg van behoud of een godsdienst bestaat. Vandaar dat de schrijver van de brief aan de Hebreeënen opmerkt (hoofdstuk 11:6), dat "wie tot God komt, moet geloven dat Hij is".

V: Hoe bewijst u dat de tweede bijzonderheid, dat God één is, noodzakelijk is voor het behoud?

A: Tenzij we geloven dat God één is, zullen we ertoe worden gebracht om meerdere goden te vereren. Wat, zoals ik hierna zal aantonen, ingaat tegen de weg van het behoud. Want indien God niet Eén is, kunnen wij Hem niet liefhebben met "HEEL ons hart, en ziel, en met AL onze kracht". Om die reden prenten de Schriften ons dikwijls deze waarheid in, dat God één is. Zo proclameert Mozes (Deuteronomium 6:4): "Hoor Israël, de HERE is onze God, de HERE is één!" – een proclamatie die door onze Heer wordt herhaald (Markus 12:29). En opnieuw (Deuteronomium 4:35): "De HERE is de enige God, er is geen ander behalve Hij!". En Deuteronomium 32:39: "Ziet nu dat Ik, Ik het ben, daar is geen God behalve Mij". Aan deze getuigenissen kan het volgende worden toegevoegd: 1 Korinthe 8:4-

6: “Er is geen andere God dan één, want al zijn er ook die goden genoemd worden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde (zoals er vele goden en vele heren zijn), toch is er voor ons maar één God: de Vader”. 1 Timotheüs 2:5: “Want er is één God, en één Middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus”. Efeze 4:6: “Er is... Eén God en Vader van allen”. Galaten 3:20 “God is één”.

V: Hoe is de kennis van de eeuwigheid van God noodzakelijk voor het behoud?

A: Tenzij wij geloven dat God zonder begin is geweest, zullen we ertoe geleid worden om te concluderen dat Hij door enig ander wezen is voortgebracht, en ertoe worden gebracht om dat andere wezen als de allerhoogste God te vereren. En indien wij niet geloven dat Hij altijd zal blijven bestaan, hoe kunnen wij hopen van Hem eeuwig leven te ontvangen, waartoe wij geleid worden via de weg van het behoud?

V: Waaruit blijkt dat kennis van de rechtvaardigheid van God noodzakelijk is voor het behoud?

A: Dat geloven dat God volmaakt rechtvaardig is nodig is voor het behoud, is volstrekt duidelijk uit het volgende: ten eerste, om ons ervan te overtuigen dat Hij beslist tot stand zal brengen wat Hij beloofd heeft, hoezeer wij ook Zijn goedheid onwaardig mogen zijn; en, ten tweede, opdat wij mogen worden aangemoedigd om, met een rustig gemoed, de verzoeken te verdragen die wij wel móeten tegenkomen nadat wij de weg tot behoud hebben ingeslagen, met alle overige tegenslagen en teleurstellingen; en ervan overtuigd mogen zijn dat deze dingen in geen enkel opzicht onrechtvaardig kunnen zijn aangezien zij door God worden toegelaten.

V: Hoe bewijst u hetzelfde met betrekking tot de volmaakte wijsheid van God?

A: Te geloven dat God volmaakt wijs is, is om de volgende reden noodzakelijk voor het behoud – opdat wij geen twijfel mogen koesteren dat zelfs onze harten, die van alle dingen het moeilijkst na te vorsen zijn, en aan de hand waarvan de kwaliteit van onze gehoorzaamheid hoofdzakelijk zal worden vastgesteld, door Hem te allen tijde volmaakt worden gezien en gekend; en opdat wij ervan overtuigd mogen zijn dat Hij een helder inzicht heeft in de middelen die in ons behoud voorzien en dit verzekeren; en ook de reden kent van alle moeilijkheden die wij op onze weg ontmoeten, hoewel die in onze eigen waarneming dikwijls zinloos lijken.

V: Hoe bewijst u dat kennis van de almacht van God noodzakelijk is voor het behoud?

A: Dit lijdt geen twijfel – want wie zou op eeuwig leven van God, die er de oorspronkelijke Auteur van is, kunnen hopen, tenzij hij ervan overtuigd was dat Zijn macht niet wordt beperkt door enige limieten of grenzen? Of wie zou het lijden

kunnen verdragen dat allen bedreigt en overkomt die God volgens de christelijke godsdienst vereren, tenzij hij er grondig van verzekerd was dat alle dingen in de handen van God zijn; - dat deze voorvallen niet gebeuren zonder Zijn wil; en dat er niets is, hetzij op aarde of in de hemel, dat Zijn goddelijke macht zó kan dwarsbomen dat Hem verhinderd wordt om de dingen die Hij heeft beloofd en die wij van Hem verwachten tot stand te brengen?

V: Ik bespeur nu volkomen dat de kennis van deze dingen noodzakelijk is voor het behoud - Maar is het daarnaast niet nodig om te weten dat God een onbeperkte wilsvrijheid heeft; dat Hij alomtegenwoordig is, oneindig goed, en oneindig gelukkig?

A: Het is inderdaad noodzakelijk om deze dingen aangaande God te weten: - enkele ervan zijn echter al voldoende uitgelegd in de zaken die al werden besproken, terwijl de overigen zullen worden inbegrepen in de uitleg van de wil van God.

V: Toon dit aan voor elk van hen afzonderlijk; en allereerst van de volmaakte vrijheid van de Goddelijke wil?

A: Die was duidelijk inbegrepen in de opperste heerschappij waarvan ik al heb gezegd dat die is vóórondersteld in de term God; aangezien er geen beheersing kan bestaan zonder wilsvrijheid, noch opperste beheersing zonder dat die vrijheid volmaakt is. Vandaar dat ik toen ik die heerschappij onlangs beschreef, wil en keuze afzonderlijk heb genoemd.

V: Toon hetzelfde aan betreffende de alomtegenwoordigheid van God?

A: Alomtegenwoordigheid, in de zin waarin de Schriften die aan God toeschrijven, betekent de opperste volmaaktheid van Zijn heerschappij, macht en wijsheid, en ook van Zijn voorzienigheid, die zich tot alle gebeurtenissen en alle plaatsen uitstrekt. Voor zover die kan worden betrokken op de Goddelijke heerschappij, macht en wijsheid, die zoals ik heb gezegd allen volmaakt zijn, is ze al in overweging genomen; - maar voor zover ze verband houdt met de voorzienigheid van God, zal ze worden inbegrepen in de opmerkingen betreffende de wil van God.

V: Waarop heeft de goedheid van God volgens u betrekking?

A: Indien daaronder Zijn heiligheid wordt verstaan, was Zijn goedheid al inbegrepen bij Zijn rechtvaardigheid; maar indien er Zijn genade en goedertierenheid onder worden verstaan, zoals in de Schriften dikwijls het geval is, moet ze betrekking hebben op de Goddelijke wil.

V: Wat zegt u aangaande Zijn gelukzaligheid?

A: Dat God gelukkig is, kan geen mens die erkent dat Hij eeuwig, volmaakt wijs, en rechtvaardig, en machtig is, en tevens bekleed met de opperste heerschappij, niet geloven. Want Zijn leven moet van alle overige levens wel het meest volmaakt en gelukkig zijn. Hij is niet alleen maar gelukzalig, maar ook in de hoogste mate gezegend.

V: U hebt aan mij uitgelegd welke zaken betreffende de eigenschappen van God noodzakelijk zijn om te weten ten einde te worden gered, verklaar nu vervolgens wat u uitermate dienstig acht tot hetzelfde doel?

A: Het voornaamste is om ervoor te waken dat men niet in de gangbare dwaling valt waarin met tastbare tegenspraak wordt beweerd dat er in God slechts één wezen is maar dat Hij drie personen heeft.

V: Toon voor mij aan dat er in het ene wezen van God slechts één Persoon is.

A: Dit kan worden ingezien uit het feit dat het wezen van God één is – niet in aard maar in aantal. Waardoor het niet, op welke wijze dan ook, een veelheid van personen kan omvatten, aangezien een persoon niets anders is dan een individueel, intelligent wezen. Waar er dan een aantal van drie personen bestaat, moeten er noodzakelijkerwijs, op dezelfde manier, ook drie individuele wezens worden geteld, want in dezelfde zin waarin wordt bevestigd dat er één wezen is moet er ook worden volgehouden dat er één persoon is. [...Zie het getuigenis van onze Heer in Johannes 17:3. Christenen behoren zich voortdurend af te vragen of zij zich niet aan de misdaad van polytheïsme, en dus aan afgodendienst, schuldig maken – door te beweren dat er in de allerhoogste God een veelheid aan personen bestaat. Aangaande dit punt kunnen de opmerkingen van Crellius worden geraadpleegd, wanneer hij dit onderwerp bespreekt in zijn *Ethica Christiana*]

V: Wie is deze Ene, Goddelijke Persoon?

A: De Vader van onze Heer Jezus Christus.

V: Hoe toont u dit aan?

A: Uit bijzonder beslissende getuigenissen der Schrift – zo zegt Jezus (Johannes 17:3): “En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen [de Vader], DE ENIGE WAARACHTIGE GOD”. De apostel Paulus schrijft aan de Korinthiërs (1 Korinthe 8:6): “VOOR ONS IS ER MAAR ÉÉN GOD: DE VADER, uit Wie alle dingen zijn” – en opnieuw, wanneer hij zich richt tot de Efeziërs (4:6) zegt hij: “[Er is]... ÉÉN GOD EN VADER VAN ALLEN, die boven allen en door allen en in u allen is”.

V: Hoe komt het dan dat christenen gewoonlijk beweren dat naast de Vader de Zoon en de HEILIGE GEEST personen in één en dezelfde Godheid zijn?

A: In dit opzicht dwalen zij op betreurenswaardige wijze en ontlenen hun argumenten aan Schriftplaatsen die worden misverstaan.

V: Wat zijn de argumenten die zij aanvoeren om hun opvatting te staven?

A: De voornaamste zijn deze: ten eerste verzekeren zij dat in de Schriften niet alleen de Vader maar ook de Zoon en de Heilige Geest veelvuldig worden aangeduid en vertoond als God; en omdat diezelfde Schriften verklaren dat God één is, leiden ze hieruit af dat deze drie de éne God vormen.

V: Hoe kan dit argument weerlegd worden?

A: Ik zal deze vraag beantwoorden, eerst met betrekking tot de Zoon, en naderhand ten aanzien van de Heilige Geest.

V: Welk antwoord geeft u met betrekking tot de Zoon?

A: De term God wordt in de Schriften in twee hoofdbetekeningen gebruikt. De eerste van deze is wanneer dit Hem aanduidt die zó regeert en beschikt over alle dingen in de hemel en op aarde, dat Hij geen enkele superieur erkent, en die in zodanig opzicht de Auteur en het Hoofd van alle dingen is, dat Hij van geen enkel ander wezen afhankelijk is, en een macht bezit die volstrekt oneindig is: en in deze zin verzekeren de Schriften dat God Eén is. De tweede betekenis is wanneer het een wezen aanduidt dat van die éne God een vorm van superieur gezag heeft ontvangen, hetzij in de hemel of op aarde onder de mensen, en zo in zekere zin deelgenoot is gemaakt van de goddelijkheid van de éne God. Vandaar dat de éne God in de Schriften wordt getypeerd als de “God der goden” (Psalm 136:2), en het is in deze laatste zin dat de Zoon van God in sommige Schriftplaatsen God wordt genoemd.

V: Waaruit kunt u aantonen dat de Zoon van God in deze laatste betekenis God wordt genoemd in de Schriften?

A: Uit de woorden van de Zoon van God zelf (Johannes 10:35-36): “Als hij [d.i. David] hén goden noemde tot wie het woord van God kwam [dit staat in Psalm 82:6, “u bent goden”] en de Schrift niet gebroken kan worden, zegt u dan van Hem die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: U lastert God, omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?”. Christus leidt uit deze woorden af dat de titel God in de Schriften wordt toegepast op hen die verre de minderen zijn van de Ene, dat is, op de bestuurders en rechters van het volk, en Hij veronderstelt dat Hijzelf om die reden de Zoon van God was, in het bijzonder daar Hij niet de mindere was van wie dan ook van de personen die God had vereerd met de titel van goden maar veeleer verreweg de meerdere van hen allen; en God juist vanwege het feit dat “de Vader Hem had geheiligd en in de wereld gezonden” – welke reden, en het geheel

van het betoog van Christus, aansluit bij de laatste en niet bij de eerste betekenis van de term God.

V: Wat voor antwoord geeft u ten aanzien van de Heilige Geest?

A: De Heilige Geest wordt in de Schriften nergens uitdrukkelijk God genoemd. Noch mogen we concluderen dat deze zelf God is, of een persoon van de Godheid, omdat er op sommige plaatsen zaken aan worden toegeschreven die God toebehoren; maar dit komt voort uit een heel andere oorzaak, zoals u op de rechte plaats zult horen.

V: Wat is het tweede argument waarmee men tracht aan te tonen dat deze drie personen verenigd zijn in één Godheid?

A: Dat argument wordt ontleend aan de passages in de Schrift waar Vader, Zoon en Heilige Geest om enige reden bij elkaar zijn gevoegd.

V: Welke zijn deze passages?

A: De eerste is de opdracht van Jezus (Mattheüs 28:19) om te dopen “in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest”. De tweede is ingesloten in de manier waarop Paulus de Korinthiërs toespreekt (1 Korinthe 12:4-6): “Er is verscheidenheid van genadegaven, maar het is dezelfde Geest. Er is verscheidenheid van bedieningen, en het is dezelfde Heere. Er is verscheidenheid van werkingen, maar het is dezelfde God, Die alles in allen werkt”. De derde is te vinden in de eerste brief van Johannes, hoofdstuk 5:7: “Drie zijn er die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze drie zijn één”.

V: Wat moeten we van deze bewijzen denken?

A: Ik antwoord met betrekking tot hen gewoon, dat zij alleen het bestaan van Vader, Zoon en Heilige Geest aantonen, en dat Deze in verband met Goddelijke zaken worden verbonden – wat ik niet alleen toegeef, maar ook voortdurend verklaar, aangezien ik stel dat een persoon die dit niet weet of niet gelooft geen christen kan zijn. Het is niettemin duidelijk dat deze bewijzen de zaak die ter discussie staat niet aantonen; namelijk, dat Vader, Zoon en Heilige Geest drie personen zijn in het ene wezen van God.

V: Het schijnt echter alsof uit het soort van eenheid dat van deze drie wordt bevestigd in de aangehaalde Schriftplaatsen kan worden afgeleid dat zij drie personen zijn in één Goddelijk wezen.

A: Geenszins. Want, waar het de eerste, het doopbevel, betreft: hoewel de Vader, Zoon en Heilige Geest hier zozeer worden verbonden dat wij worden gedoopt in hun gezamenlijke namen, kan daaruit toch niet worden aangetoond dat zij

personen zijn in één Goddelijk wezen. Want het is helemaal niet ongebruikelijk in de Schriften, evengoed in andere gevallen als bij de inzetting van de doop, om in godsdienstige zaken zowel personen als dingen met God te verbinden die in geen enkel opzicht verband houden met het Goddelijk wezen. Van PERSONEN vindt u een voorbeeld in het eerste boek van Samuel (hoofdstuk 12:18), waar gezegd wordt dat “heel het volk zeer bevreesd werd voor de HEERE EN VOOR SAMUËL”. Zo ook in Exodus 14:31: “En het volk vreesde de HEERE en geloofde in de HEERE EN IN MOZES, ZIJN DIENAAR”. Van DINGEN hebben we een voorbeeld in Handelingen 20:32, waar Paulus, zich richtend tot de Efeziërs, zegt: “Ik draag u op aan God EN AAN HET WOORD VAN ZIJN GENADE”. Dingen worden ook verbonden met Christus (Efeze 6:10): “Wordt gesterkt in de Heere, EN IN DE STERKTE VAN ZIJN MACHT”. En in het boek Openbaring (hoofdstuk 3:12) worden dingen zowel met God als met Christus verbonden: “Ik zal de naam van mijn God op hem schrijven, EN DE NAAM VAN DE STAD VAN MIJN GOD, HET NIEUWE JERUZALEM, dat neerdaalt uit de hemel, bij mijn God vandaan, en mijn nieuwe naam”.

V: Maar, zo beweert men, hem in wiens naam wij gedoopt worden moet noodzakelijkerwijs God zijn.

A: Wie deze mening zijn toegedaan dwalen wel zeer, want we lezen (1 Korinthe 10:2) dat de Israëlieten “allen werden gedoopt TOT MOZES in de wolk en in de zee”, Handelingen 19:3 dat enkelen waren gedoopt “TOT DE DOOP VAN JOHANNES”, en Romeinen 6:3 dat christenen zijn “gedoopt IN DE DOOD VAN CHRISTUS” – hoewel Mozes niet God was, en hoewel noch de doop van Johannes noch de dood van Christus zelfs maar een persoon waren, laat staan God.

V: Maar gedoopt worden in iemands NAAM schijnt toch iets heel anders te zijn dan gedoopt worden in een persoon of een ding?

A: Helemaal niet, want in overeenstemming met de strekking van het Hebreeuwse idioom is het algemeen bekend dat beide uitdrukkingen dezelfde betekenis hebben, zoals juist in dit geval kan worden ingezien. Want wat er in Handelingen 2:38 wordt gezegd: dat bekeerlingen “gedoopt worden in de naam van Jezus Christus”, wordt op andere plaatsen (Rom.6:3, Gal.3:27) beknopter uitgedrukt als “gedoopt worden in Jezus Christus”.

V: Maar waarom spreekt Christus op deze manier over de Heilige Geest, indien het geen persoon is?

A: Omdat Hij de Heilige Geest verbindt met de Vader en met zichzelf, als een soort hemelse leraar en meester, door wiens inspiratie en kracht Zijn leer zou worden verkondigd in de wereld.

V: Welk antwoord geeft u op het tweede aangevoerde Schriftbewijs, waarin de apostel Paulus Goddelijke werkingen schijnt toe te schrijven aan de Heilige Geest, evenzeer als aan de Vader en de Zoon?

A: Hoewel hier Goddelijke werkingen worden toegeschreven aan God, aan de Heer [d.i. Christus] en ook aan de Heilige Geest, kan daaruit niet worden aangetoond dat deze drie de ene God vormen. Juist het tegendeel kan uit deze Schriftplaats worden afgeleid, aangezien de Heer [d.i. Christus] en de Heilige Geest door de apostel duidelijk worden onderscheiden van de ene God. De Heer [of Christus] en de Heilige Geest worden om de volgende reden samen vermeld met God: omdat de eerste de Persoon is door wiens tussenkomst God al de werkingen waarnaar hier wordt verwezen tot stand brengt, en de laatste de kracht of energie van God is, door het meedelen waarvan al deze werkingen worden volbracht.

V: Hoe antwoordt u op het derde bewijs dat werd ontleend aan de eerste brief van Johannes, betreffende de drie hemelse getuigen?

A: Ik stel allereerst vast, dat aangezien bekend is dat deze woorden ontbreken in de meeste oudere Griekse handschriften, en ook in de Syrische, Arabische, Ethiopische en de oudere Latijnse versies, zoals zelfs de hoofdpersonen onder onze tegenstanders hebben laten zien, er niets met zekerheid uit kan worden afgeleid. Er zijn bovendien enkele personen die de echtheid van de passage als twijfelachtig bestempelen: te weten Erasmus, Beza, Franc, Lucas en de Leuvense godgeleerden. Vanwege dit alles waagde Luther het niet om deze woorden als echt te erkennen, en zijn collega Bugenhagenius, in zijn commentaar op Johannes, waarschuwde alle boekdrukkers tegen het invoegen ervan in de tekst. Voorts is het zo, dat de voornaamste kerkvaders onder de voorstanders van de leer van de drieëenheid, wiens namen kunnen worden gezien in de edities van Leuven, van Beza, Serarius, en Pelargus, hen niet als echt erkennen. Ze zijn niet in overeenstemming met het voorafgaande tekstverband. En Grotius beweert dat ze totaal ontbreken in een zeer oud manuscript dat door de patriarch Cyrillus werd gezonden aan de koning van Groot Brittannië.

Ik merk vervolgens op, dat zelfs indien de passage werd gevonden in de authentieke Schriften, daaruit niet kon worden aangetoond dat er drie personen zijn in de ene God. Want men moet niet uit de woorden afleiden dat deze allen PERSONEN zijn, alleen maar omdat van hen gezegd wordt dat zij getuigen, want in het volgende vers wordt precies hetzelfde gezegd van de Geest, het water en het bloed. Wanneer er dan gezegd wordt dat die één zijn, of, zoals sommige handschriften luiden, in één, dan moet daaronder geen andere eenheid worden verstaan dan die er pleegt te bestaan tussen getuigen die in hun getuigenissen overeenstemmen. Dit blijkt niet alleen uit de omstandigheid dat de schrijver hier spreekt van getuigen, maar ook omdat hij in het volgende vers een vergelijkbare uitspraak doet betreffende de geest, het water en het bloed – dat deze drie één zijn,

of overeenstemmen IN ÉÉN DING – of zoals de Latijnse versie de woorden correct overzet, één zijn – *Unum sunt*.

V: Ik begrijp nu, uit wat u hebt gezegd, dat God slechts één Persoon is; ik wil verder vernemen hoe de kennis van deze waarheid uitnemend leidt tot behoud?

A: Dit zult u gemakkelijk verstaan indien u slechts in aanmerking neemt hoe schadelijk de zienswijze van de tegenpartij is. Want, ten eerste, deze zienswijze kan het geloof in één God gemakkelijk verzwakken en ondermijnen, door aan de ene kant te verzekeren dat er slechts één God is maar anderzijds te verklaren dat er drie personen bestaan die elk God zijn. En in feite vernietigt zij dat geloof, aangezien zij ontkent dat de persoon van die God die zij één noemt ook één is. Ten tweede tast zij de heerlijkheid aan van de ene God, die alléén de Vader van Christus is, door deze over te brengen op een ander, die niet de Vader is. Ten derde omvat deze zienswijze enkele zaken die de ene allerhoogste God onwaardig zijn – bij voorbeeld door te verzekeren dat de ene allerhoogste God de Zoon of Geest is van een Ander – en dat een mens de ene allerhoogste God was – en andere zaken van soortgelijke aard. Ten vierde maakt zij van God, de Zoon van God en de Heilige Geest totaal verschillende mentale voorstellingen en voorwerpen van geloof dan zij werkelijk zijn; te meer en met name aangezien zij van de Zoon van God, een naam die Hij werkelijk verdient, (ik huiver om het te zeggen) een valse God maakt, een afgod, goddelijke verering onwaardig, en juist déze titel niet verdienend. Ten vijfde is zij er op dezelfde wijze op gericht om in ons bevattingsvermogen het juiste denkbeeld van behoud te ondermijnen, door het onderscheid tussen de eerste en tweede oorzaak op te heffen; en te voorkómen dat we terecht zouden beseffen wie de primaire Auteur van ons behoud is, en op welke manier het tot stand wordt gebracht door God via Christus en de Heilige Geest. Ten slotte vormt deze zienswijze een formidabel struikelblok voor ongelovigen om het evangelie aan te nemen, door dingen te onderwijzen die in strijd zijn met deze Goddelijke getuigenissen, waar sommigen wel naar willen luisteren, en ook in strijd met het gezond verstand. Bovenal, indien Christus wordt beschouwd als de ene God, dan wordt de kracht van de opdracht om Hem na te volgen totaal te niet gedaan en de gehoorzaamheid die Hij tegenover God aan de dag legde een volslagen futiliteit. – Nu worden al deze consequenties vermeden in het leerstelsel dat verdedigt dat de Persoon van de ware God slechts één is.

V: Kan deze zienswijze betreffende drie personen in één God, die zoveel moeilijkheden met zich meebrengt, het behoud van sommige mensen beletten?

A: Hoewel deze zienswijze niet mag worden beschouwd als een grond voor veroordeling van iemand die haar huldigt zonder te vermoeden dat hij dwaalt, en die niet in omstandigheden heeft verkeerd die hem in staat stelden om tot kennis der waarheid te komen – onder voorwaarde dat hij gelooft dat Jezus Christus waarlijk een mens was, dat Hij werkelijk stierf voor onze zonden, en opstond voor onze rechtvaardiging; dat Hij na zijn opstanding door God tot Heer en Christus

werd gesteld, tot Hoofd van de gemeente werd gemaakt, en werd aangewezen als Rechter van levenden en doden; en zo een geloof in Christus omhelst dat door liefde werkt, en een nieuw schepsel wordt; en die daarom de kwalijkheid van zijn onjuiste zienswijze niet bespeurt, daaraan meer vasthoudt volgens de klank van de woorden dan volgens hun ware zin en betekenis, en geneigd is om de waarheid te omhelzen zodra iemand hem overtuigt van zijn dwaling - Hoewel, zo zeg ik, deze zienswijze niet mag worden beschouwd als een grond tot veroordeling van iemand met dit karakter, niettemin is het behoud van die mens zonder twijfel in groot gevaar, indien hij, wanneer de gelegenheid zich voordoet, de waarheid van de leer van de eenheid van Gods Persoon niet onderzoekt, of zich daar fel tegen verzet, of niet bereid is om die te erkennen, of, indien hij die erkent, het niet aandurft om die openlijk te belijden, en die niet bevordert voor zover zijn situatie hem daartoe in staat stelt; en vooral indien hij, zonder enige duidelijke oorzaak, of om een slecht begrepen reden, of tegen zijn eigen geweten in, hen die deze leer aanhangen veroordeelt, hun de christelijke gemeenschap of de naam christen onwaardig acht; en bovenal indien hij hen verdrukt en vervolgt; of, tenslotte, indien hij onder invloed van zijn onjuiste zienswijze afwijkt van dingen zonder welke geen mens de zaligheid kan verwerven.

V: Is er iets anders betreffende de Goddelijke natuur, waarvan u de kennis beschouwt als leidend tot behoud?

A: Ja – dat Zijn wezen geestelijk is, en onzichtbaar.

V: Hoe toont u dit aan?

A: Dat het wezen van God geestelijk is blijkt uit de woorden van Christus die zijn vastgelegd in Johannes 4:24, waar Hij verklaart dat “God [een] Geest is”. Dat God onzichtbaar is kan ook worden afgeleid uit deze passage, en wordt daarnaast verzekerd in vele andere Bijbelteksten. Zo wordt Christus in Kolossenzen 1:15 “het beeld van de ONZICHTBARE GOD” genoemd. In 1 Timotheüs 1:17 wordt God aangeduid als “de Koning der eeuwen, de onvergankelijke, DE ONZICHTBARE”. In het zesde hoofdstuk en zestiende vers wordt gezegd dat “geen mens Hem gezien heeft of zien kan”. En Johannes (hoofdstuk 1:18) gebruikt een vergelijkbare uitdrukking: “Niemand heeft ooit God gezien”.

V: Welk nut heeft deze kennis van Gods eigenschappen?

A: Ten eerste wijst Christus op hun nut wanneer Hij uit het feit dat God een Geest is afleidt dat Hij moet worden aanbeden in geest en waarheid. Ten tweede is het nuttig om ons in te prenten dat die passages in de Schrift waarin lichamelijke eigenschappen aan God worden toegeschreven, figuurlijk moeten worden opgevat; en dat wij, als gevolg daarvan, ervan worden weerhouden om de majesteit van God aan te tasten, alsof Hij gelijk zou zijn aan een sterfelijk mens, en om ons ten behoeve van onze verering enige zichtbare voorstelling van Hem te maken.